

## **ПОЛЗИ ОТ ИЗГРАЖДАНЕТО НА НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА ТРАНСФЕР НА КРЕДИТИ В ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ**

**Емилияна Димитрова**

*Национална агенция за професионално образование и обучение*

**Резюме.** Статията разглежда един от най-дискутираните инструменти – Системата за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение – ECVET. Въпреки съществените различия между двете кредитни системи – ECTS в областта на висшето образование и ECVET в областта на средното образование и обучение (едната се базира на учебна натовареност, а другата – на компетентности), вече съществуват доказани в практиката възможности за съвместното им прилагане. В текста са дадени конкретни примери и решения за тяхната съвместимост.

*Keywords:* ECVET, ECTS, vocational education and training, credits transfer

Развитието на професионалното образование и обучение и въведениите инструменти през последните години са обект на оценяване и усъвършенстване. Един от най-дискутираните инструменти е Системата за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение – ECVET. Системата е разработена и приета като европейски инструмент в областта на професионалното образование и обучение с препоръка на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2009 година за създаване на Европейска система за кредити в професионалното образование и обучение. Въпреки положителните цели, заложи в ECVET системата за подкрепа на политиките за учене през целия живот чрез улесняване на развитието на гъвкави и съобразени с индивидуалните потребности учебни пътеки, за признаване на постигнатите резултати, придобити чрез неформално и самостоятелно учене, чрез предишно учене или учене на работното място, за улесняване и признаване натрупването на знания и умения, свързани с работата, и на знания, придобити по време на пре-

стой в друга страна, този европейски инструмент все още не се приема еднозначно във всички държави.

В мониторинговия доклад на CEDEFOP ECVET в Европа за 2015 г. е направен анализ за въвеждане на Системата за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение в европейските държави. Държавите са разпределени в три области в съответствие с достигнатите от тях резултати в изграждането на национална политика за въвеждане на система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение.

В най-голямата група от държави, в която се включват Финландия, Франция, Ирландия, Малта, Англия, Швеция, Испания, Словения, Люксембург, Исландия, Естония и френската част от Белгия, системата е въведена, макар и не в една и съща степен. Изцяло завършено е въвеждането във Финландия, Франция, Ирландия, Малта, Швеция, Испания и Естония, докато в Словения, Исландия и френската част от Белгия тя се нуждае от бъдещо развитие. В Англия и Люксембург са въведени само някои технически компоненти от нея. В зависимост от областите, в които държавите от тази група имат напредък, те са разпределени в пет подгрупи: 1. които са осигурили достъп до системата; 2. които подпомагат валидирането; 3. които признават резултати; 4. които осигуряват натрупване на кредити; 5. които осигуряват пренос на кредити.

Съществува друга група европейски държави, в които кредитната система в професионалното образование и обучение не е въведена, и това са Кипър, Германия, Гърция, Унгария, Латвия, Лихтенщайн, Холандия, Полша, Португалия, Словакия, фламандската част от Белгия и Швейцария. Държавите Швейцария, Унгария, Лихтенщайн и фламандската част от Белгия и Швейцария изразяват становище, че не виждат смисъл от въвеждане на подобна система в своите политики, тъй като тя е все още много неясна. Становището на други държави от групата – като Германия, е че първо трябва да се променят обществените нагласи за приемане на подобен подход и тогава да се въвежда системата. С различни проекти и инициативи те информират заинтересованите страни за ползите от въвеждане на Системата за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение, разпространяват постигнати резултати от проекти, организират обсъждания и др.

Групата, в която попада България, е групата на страните, в които кредитната система е въведена частично или само за някои квалификации. В тази група попадат държави, като Австрия, Чехия, Италия, Норвегия, Литва и Хърватска. Някои от тях, включително и България, са въвели Системата за трансфер на кредити само като са я регламентирали на принципна или законодателна основа. Тези държави са въвели различни технически характеристики от ECVET системата, като единици резулта-

ти от ученето, използват меморандуми за разбирателство, прилагат оценяване на резултати от учене и др. Някои от тези държави също тестват определени модели и очакват да приложат постигнатите резултати от процеса на тестване за усъвършенстване на вече приети механизми.

С промените в Закона за професионалното образование и обучение от 2014 и 2016 г. нормативно Системата за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение е въведена в България. Разработени и актуализирани са методическите материали – Рамкови изисквания и Методически указания за разработване на държавните образователни стандарти, базирани на подхода „единици резултати от ученето“. В резултат от прилагането на тези документи през 2015 и 2016 г. са разработени общо 16 държавни образователни стандарта на принципа „единици резултати от ученето“, който е основополагащ за въвеждане на Системата за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение.

Безспорен принос за стартиране на процеса за въвеждане на ECVET системата в България има и натрупаният опит по проекти, който беше представен на организирания семинар от групата на ECVET експертите (проект на Центъра за развитие на човешките ресурси) и Националната координационна точка на България по прилагането на Препоръката за изграждане на Система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение на Националната агенция за професионално образование и обучение).

На 07.11.2016 г. беше дискутирана темата „Връзка между системите на професионалното и висшето образование“. Беше представен натрупаният опит от:

– Двустранния международен проект на Министерството на образованието и науката „Европейска интеграция на Югоизточна Европа II – Европейска интеграция на икономики и пазари на труда чрез техническо ПОО“, координиран от Gesellschaft fur Internationale Zusammenarbeit (GIZ), Германия. В рамките на Проекта е тестван подходът за „единици резултати от ученето“ и като резултат са разработени проекти или част от тях на държавни образователни изисквания за придобиване на квалификация по професиите „Системен програмист“, „Готвач“ и др. Представен беше математически модел за осигуряване на преход между системата на професионалното образование и обучение и висшето образование. Прилагането на модела на основата на подписаното споразумение за признаването на кредити, осъществено на базата на сключено споразумение между Пловдивския университет, Факултета по математика и информатика – за специалност „Системно програмиране“, и Математическата гимназия „Акад. Кирил Попов“ – Пловдив, за професията „Системен програмист“, за пореден път доказва ползите от въвеждане на ECVET

системата за осигуряване на проходимост между професионалното образование и обучение и висшето образование.

– Резултатите по проект №147825-LLP-1-2008-FR-ECVET (BE-TWIN) от европейската програма „Учене през целия живот“, партньор в който е Русенският университет. Проектът предлага връзка между професионалното и висшето образование на основата на натрупани кредити. Разработена е матрица, чрез която могат да бъдат обвързани учебните дейности (УД1, УД2...), предвидени за изпълнение в съответния учебен план за придобиване на висше образование, и единиците резултати от ученето (ЕРУ1, ЕРУ2....), включени в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия (таблица 1). Бяха представени възможности за практическо прилагане на ECVET системата в организацията на дейностите във висше училище: вътрешни правилници за учебна дейност; процедури и инструкции, заложи в системите за управление на качеството в съответното висше училище; в учебни програми (наричани още “CV“ или „Паспорти на учебни курсове“) и др.

**Таблица 1. Матрица BE-TWIN – подход за комуникация между ECVET и ECTS**

|                              |            | УЧЕБНИ ДЕЙНОСТИ |      |      |      |      |        | ECVET<br>кредитни точки |
|------------------------------|------------|-----------------|------|------|------|------|--------|-------------------------|
|                              |            | УД 1            | УД 2 | УД 3 | УД 4 | УД 5 | УД "n" |                         |
| ЕДИНИЦИ РЕЗУЛТАТИ ОТ УЧЕНОТО | ЕРУ 1      |                 |      |      |      |      |        | ....                    |
|                              | РУ 1       | х               |      | х    |      | х    |        |                         |
|                              | РУ 2       |                 |      | х    |      |      |        |                         |
|                              | РУ 3       |                 | х    |      |      | х    |        |                         |
|                              | ЕРУ 2      |                 |      |      |      |      |        | ....                    |
|                              | РУ 4       |                 | х    |      |      |      |        |                         |
|                              | РУ 5       | х               |      |      |      | х    |        |                         |
|                              | РУ 6       |                 |      |      |      |      |        |                         |
|                              | ЕРУ 3      |                 |      |      |      |      |        | ....                    |
|                              | РУ 7       | х               | х    |      | х    |      |        |                         |
|                              | РУ 8       |                 |      |      |      |      |        |                         |
|                              | РУ 9       |                 |      | х    |      |      |        |                         |
|                              | ЕРУ 4      |                 |      |      |      |      |        | ....                    |
|                              | РУ 10      | х               |      |      | х    |      |        |                         |
|                              | РУ 11      |                 |      |      |      |      |        |                         |
|                              | РУ 12      |                 |      |      |      |      |        |                         |
|                              | РУ „n“ ... |                 |      |      |      |      |        | ...                     |
| ECTS кредитни точки          |            | ....            | .... | .... | .... | .... | ....   | ОБЩО                    |

– Ползите за развитие на Системата за пренос и трансфер на кредити в професионалното образование и връзката ѝ с висшето образование в Хи-

микотехнологичния и металургичен университет. Беше представена процедурата за вземане на решение за прилагане на „механизъм за пренос на кредити“. Тя се базира на задълбочен анализ на изучаваното в професионалното образование учебно съдържание (учебното съдържание се базира на единиците резултати от ученето, включени в държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии). Химикотехнологичният и металургичен университет представи ползите от прилагане на подобен подход, осигуряващ взаимовръзка между системата на професионалното и висшето образование.

Въпреки съществените различия между двете кредитни системи – ECTS в областта на висшето образование и ECVET в областта на средното образование и обучение (едната се базира на учебна натовареност, а другата – на компетентности), творческото им прилагане прехвърля мостове за разбирателство между тях и предлага решение за съвместимост при добро желание. Защото ползите вече са реални, а трудностите стават преодолими.

#### NOTES / БЕЛЕЖКИ

1. ECVET в Европа, мониторингов доклад за 2015 г на CEDEFOP. <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/5556>
2. Проект №147825-LLP-1-2008-FR-ECVET(BE-TWIN) от европейската програма „Учене през целия живот“: <http://obuch.info/download/izgrajdane-na-mostove-i-preodolyavane-na-razlichiyata.doc>
3. Семинар „Механизъм за връзка между професионалното и висшето образование“, <http://www.navet.government.bg/bg/novini/>

#### REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Nikolova, P. (2014). ECVET podkrepya politikite za uchene prez tseliya zhivot. *Profesionalno obrazovanie* , 2. [Николова, П. (2014). ECVET подкрепя политиките за учене през целия живот. *Професионално образование* , 2.]

## **BENEFITS OF BUILDING A NATIONAL SYSTEM FOR TRANSFER OF CREDITS IN VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING**

**Abstract.** This article examines one of the most debated tools - the system of credits transfer in vocational education and training - ECVET. Despite substantial differences between the two credit systems – ECTS in higher education and ECVET in the field of secondary education and training (the first is based on students' workload and the other – on competencies) there are already proven opportunities for joint implementation. The text gives specific examples and solutions for their compatibility.

✉ **Ms. Emiliana Dimitrova**

Chairman

National Agency for Vocational Education and Training

125, Tzarigradsko Shose Blvd., bl. 5

1113 Sofia, Bulgaria

E-mail: [napoo@navet.government.bg](mailto:napoo@navet.government.bg)